

Đi Thăm Ba Nước Thái Lào và Cao Mên

Hương Dương txđ

Bài 4: Rời Ayutthaya đi Sukhothai

Ngày hôm nay, ngày thứ 6 trong cuộc hành trình, đoàn chúng tôi sẽ đi tiếp tới Sukhothai, cuộc hành trình này sẽ mất từ 5 cho tới 6 tiếng đồng hồ, bà Ellen đã cho biết hôm trước, xe sẽ bắt đầu đi lên vùng cao nguyên và sẽ có những đèo phải vượt qua. Theo đúng chương trình hoạch định trước, trước khi rời Ayutthaya, chúng tôi sẽ tời thăm một ngôi trường tiểu học ở ngoại biên thành phố. Mục đích của cuộc thăm viếng này là để giới thiệu nền giáo dục Thái, một nền giáo dục có tiếng là tốt và tiến bộ vì nó nhằm phát triển cho người theo những giá trị nhân bản và khoáng phóng nhằm đào tạo những công dân Thái biết yêu tổ quốc, có đạo đức, có đầu óc tiến bộ và mộ Phật.

Sau khi ăn sáng xong, cũng như hôm trước, chúng tôi phải xuống Lobby của khách sạn để trả phòng và đi ra phía sân trước nhận diện hành lý của mình. Sau đó chúng tôi leo lên xe tìn đúng ghế dành cho chúng tôi mà ngồi chờ xe khởi hành. Hôm nay sẽ khởi hành sớm, 7giờ 30 sáng xe đã lăn bánh đi dọc theo con đường lớn của thủ phủ xưa Ayutthaya, một thành phố khá lớn và đẹp.

Xe chạy ra ngoài thành phố Ayutthaya trên những xa lộ rộng lớn và rất tốt, tuy nhiên không có xe giao thông nhiều. Chừng 20 phút sau thì xe queo vào một lối thoát khỏi xa lộ (exit) xe quay đầu chạy ngược trở lại trên một con đường xong xong rồi queo vào sân một trường tiểu học của thành phố. Xe đậu bên ngoài, cả đoàn du lịch xuống xe đi bộ vào một ngôi trường hai tầng lầu khá rộng, sạch sẽ tươm tất. Lúc đó còn sớm quá, chưa tới giờ học sinh đến trường nên chỉ có chừng hai ba chục đứa trẻ nơi sân trường có mái che (préau). Thấy chúng tôi đến, một bà lớn tuổi mặc đồng phục trông như một nữ quân nhân, có đeo lon trên cầu vai, và huy chương trên ngực (tôi nghĩ là bà hiệu trưởng) chạy từ khu văn phòng ra sân tiếp đón chúng tôi. Bà này chỉ nói tiếng Thái nên bà Ellen phải làm thông dịch viên.

Tôi đi một vòng phía trước sân để quan sát và ngạc nhiên thấy trường Thái khác trường Việt Nam ở chỗ ngoài cột cờ còn có nhiều bàn thờ: Bàn thờ Phật (to lớn và đẹp, sơn son thếp vàng, bàn thờ thờ những anh hùng của đất nước (2 bàn thờ khác nhau) và đặc biệt tại ngôi trường này còn có một dãy tượng những người nổi danh trên thế giới.

Những học sinh ngay từ tiểu học đã được dạy dỗ phải yêu lá cờ Thái, quý trọng Nữ Hoàng Hậu, phải có lòng yêu nước, phải tôn kính và mang ơn những anh hùng quân đội đã hy sinh gìn giữ đất nước, phải đọc kinh Phật mỗi ngày và tập thể dục mỗi buổi sáng trước khi vào lớp. Học sinh phải biết tôn kính các thầy cô, giáo viên đi làm mặc đồng phục áo kaki vàng, đeo lon (theo thâm niên?) đối xử với các em nghiêm khắc nhưng gần gũi, luôn luôn kiểm tra hạnh kiểm cũng như thái độ, tâm tư của các em nhỏ...

Khoảng 8 giờ, tôi thấy học sinh đã đến trường đầy đủ và tề tựu dưới mái sân trường để làm lễ khai giảng ngày học. Buổi lễ này kéo dài cả tiếng đồng hồ. Vài thầy cô giáo cũng đã có mặt, đi loanh quanh, hỏi han các em học sinh, nhắc nhở này nọ. Tuy nhiên học sinh rất tự giác, biết tự động đứng vào hàng, nghiêm chỉnh chuẩn bị và chờ buổi lễ bắt đầu. Một thầy (có lẽ chuyên về sinh hoạt học đường) ra đứng trước đám học sinh tay cầm micro để điều hành buổi lễ.

trống và những em gái, tay cầm một thứ nhạc cụ dân tộc làm bằng những ống tre kết hợp lại, lắc nhạc cụ đó để làm nên những tiếng

Trước tiên là lễ chào cờ. Có ba học sinh đại diện từ này tới giờ ngồi ở trước hàng đầu của đám đông, một em gái được giao phó ghi chép trên một tấm bảng đen những gì quan trọng trong lời giảng của vị thầy đang nói trên micro. Khi sắp tới lúc chào cờ hai em đại diện, một trai một gái đi ra đứng dưới cột cờ chấp hai tay lại đứng nghiêm. Có tiếng thầy cầm micro ra lệnh chào cờ: nhạc quốc ca reo vang, ban nhạc tí hon của nhà trường, đứng ở cuối đám đông, đánh đệm thêm tiếng

đệm cho bản nhạc. Tất cả học sinh đứng nghiêm chấp tay chào cờ. Sau đó có lệnh làm lễ niệm Phật. Các học sinh đồng loạt ngồi xuống nhắm nghiền mắt lại niệm Phật theo tiếng loa phát ra bài kinh. Một số học sinh thuộc bài kinh Phật, nhắm mắt đọc theo lớn tiếng. (Có một em, hình giữa dưới đây) đọc to, gần như hét lớn lên, cho cả đám nghe. Tôi thấy thật cảm động về lòng mộ đạo của các em nhỏ.

Sau khi kết thúc buổi đọc kinh phật, là buổi thuyết giảng về đức dục: Vị thầy cầm micro thao thao nói chuyện với học sinh về những bồn phận và trách nhiệm của người học trò, về đạo đức học đường... (ông ta nói bằng tiếng Thái, tôi đâu có hiểu chỉ đoán là thế) các học sinh, kể cả những học sinh đại diện, vẫn ngồi chăm chú nghe lời khuyên dạy của vị thầy đáng kính yêu này.

Sau mười phút thuyết giảng ông ra lệnh tan hàng 5 phút, ngồi mãi cũng cuồng cẳng, thế là học sinh ồn ào đứng dậy, đi quanh quanh đùa rơn nói chuyện. Những thầy cô khác len vào đám học trò để canh chừng, kiểm soát hành vi, hay hỏi han khuyên nhủ. Tôi thấy rõ ràng có một liên hệ tình cảm thân thiết, nhưng vẫn kính trọng nhau, giữa thầy cô và học trò. Nhìn những thầy cô trong bộ đồng phục ủi thẳng tắp, vai đeo lon, ngực mang huy chương huy hiệu này nọ, tôi có nhận thức rằng giáo dục Thái thật nền nếp qui cũ, tuy chỉ là về bề ngoại nhưng nó tác động đến tâm lý của trẻ con.

Sau chừng năm bảy phút lại có tiếng micro báo hiệu tới giờ tập thể dục. Tiếng nhạc trỗi lên, loại nhạc mới để tập luyện thể xác bằng lối nhảy múa (aerobic dance). Thế là tất cả toàn thể học sinh - kể cả một số người trong đoàn tới thăm cũng hứng chí làm theo - lại đứng ngay vào hàng ngũ dang chân múa tay, đưa cánh tay lên đưa cánh tay xuống, nhảy chơi chơi chắc cũng khoảng mười phút. Thế là buổi khai giảng ngay học chấm dứt, học sinh và thầy cô chuẩn bị đi lên những lớp học ở tầng trên. Trước khi vào lớp học sinh cũng như thầy cô phải cởi giày dép để nên ngoài nơi hàng hiên.

Tôi xách máy hình bỏ giày ở chân cầu thang lên trên lầu tò mò xem xét dòm ngó. Nhiều người trong đoàn người thăm viếng đã được các học sinh nắm tay dắt lên phòng đọc sách (thư viện rộng rãi ấm cúng có rất

nhiều kệ đầy nhng sách cho các em học sinh đọc) để đọc sách tiếng Anh cho các em nghe theo đúng giọng Mỹ. Thật là một cảnh tràn đầy tình thương, thấy mà rợn lòng cảm thông.

Đi lòng vòng tôi thấy các lớp học đều to rộng - so với số học sinh - bóng nhảy sạch như ly như lau, các bàn ghế đẹp và mới không thấy những vết bôi bác trên tường hay trên bàn ghế, nhiều phòng có thêm chỗ để các học sinh ăn trưa, ngay trong phòng đọc sách có vài chiếc computer mới tinh - nhưng không thấy em nào bu nơi đây - có cả một phòng riêng với một bàn thờ Phật to với mấy chục tượng to nhỏ. Bên kia hành lang, tôi thấy một phòng thực hành ngôn ngữ (language lab). Quả thật tôi đã có một ấn tượng đẹp về trường tiểu học bên Thái lan.

Chúng tôi ra về khoảng 9 giờ rưỡi sáng. Lòng rộn ràng niềm vui cho những đứa bé bên Thái Lan đã được chính phủ chăm lo săn sóc đàng hoàng, có lẽ còn hơn cả bên Mỹ. Nhất là chúng đã được thụ hưởng một nền giáo dục toàn vẹn đầy đủ cả về hiểu biết về khoa học chuyên môn văn chương ngôn ngữ lẫn đạo đức, công dân giáo dục và cách sống của một con người.

Trở lên xe bus xong xuôi, chúng tôi được bà Ellen nhắc lại là con đường từ đây đến Sukhothai sẽ mất hơn năm tiếng đồng hồ và xe sẽ ngưng ở một vài nơi để đoàn được xuống xe đi lại chút đỉnh cho đỡ cuồng chân. Vì hôm nay Gate I không cung cấp hai bữa ăn trưa và ăn tối nên mỗi ai nấy sẽ phải tự túc, xe sẽ ngưng ở một quán ăn nửa đường. Từ Ayutthaya cao độ 7 m tới Sukhothai cao độ 53m xa 350 kms như vậy xe cũng phải leo đèo cho lắm.

Sukhothai, một thành phố nhỏ, dân số dưới 40 ngàn người, vị trí nằm ở vùng tương đối thấp của Miền Bắc Thái Lan là vùng cao nguyên. Chữ Sukhothai có nghĩa là Bình Minh của Hạnh Phúc (Dawn of Happiness). Thành phố này thu hút nhiều du khách là vì gần nơi có những di tích lịch sử, những di tích này đã được UNESCO công nhận là di sản của Thế Giới. Sukhothai, do Vua Ramkhamhaeng phát triển, đã là thủ phủ đầu tiên của nước Siam cách đây khoảng 800 năm, năm nào thì không ai biết rõ, chỉ biết giữa năm 1238 và 1257. Phokhun Si Intharathit, vị vua đầu tiên của triều đại Phra Ruang là vua đầu tiên trị vì tại Sukhothai vào suốt trong 120 năm có nhiều triều đại, tuy nhiên vị vua được lịch sử ca tụng nhất là Ramkhamhaeng Đại Đế, người đã chế ra chữ Thái, đặt căn bản chế độ nhà vua, nền chính trị và tôn giáo cho nước Siam cũng như mở rộng ảnh hưởng của nước Siam đối với thế giới bên ngoài. Vì khí hậu từ tháng 11 cho tới tháng hai mát cho nên thời gian đó là lúc du khách đổ xô tới Sukhothai.

Xe mới chạy chừng hơn nửa tiếng thì bỗng dừng lại bên lề con lộ. Hóa ra bà Ellen muốn cho mọi người thường thức món chuột đồng rô ti. Mấy ông bà Mỹ lúc đầu còn e dè, thấy mấy con chuột bày trong một tủ kính nhỏ kê trên một cái bục gỗ - kính vỡ hồi nào không biết bấy giờ chỉ che bằng một tấm nylon trong) thì cứ đứng dòm ngó xầm xì. Bà Ellen bèn bảo người bán cắt một con chuột ra thành từng miếng nhỏ xíu chưa đàng đầu ngón tay, bà ta lấy mấy miếng bỏ vào mồm nhai nha, miệng tuyên bố, "thịt chuột ăn giống in thịt gà, chỉ có thơm ngon hơn thôi! Nêm thử một miếng đi quý vị!" dùng đàng một lúc, một ông thò tay vào chiếc đĩa nhôm nhỏ (ôi nhớ Việt Nam và món đu đủ bò khô quá đi thôi!) nhón một miếng đưa lên tầm mắt dòm dòm rồi bỏ tòm vô miệng nhai. Thế là những người khác cũng từ từ nhón và chẳng bao lâu sau, con chuột rô ti đã vào bụng mấy ông bà tây đầm mỹ! Sau chừng 20 phút nghỉ chân, lại lục tục leo lên, xe đi chừng nửa tiếng nữa thì tới một trạm xăng, xe dừng lại để thiên hạ đi vào trong tiệm bán tạp hóa đi toilette và mua bánh kẹo ăn chơi. Lại mất chừng 20 phút. Xe lại chạy thêm chừng ½ tiếng rồi lại ngưng bên con lộ để bà Ellen giới thiệu với mọi người cái món đối với chúng quá quen thuộc khi còn bé: Củ Ấu luộc. Mọi người nhìn những gói ny lông đục đục những củ ấu trông tựa như sừng trâu màu đen tuyền, sần sùi nhưng chẳng thấy ai muốn mua. Trong đoàn có một ông người Hawaii chắc quen món này nên mua một túi, thọc tay vào lấy mấy củ ra bẻ chia cho mỗi người một củ. Tôi cố lấy tay bẻ củ của tôi nhưng bẻ không nổi, bà Ellen thấy vậy bèn bẻ giúp. Tôi ăn thử nhưng thấy nó lạt lẽo, không bùi bùi ngon như khi tôi còn nhỏ, không biết cảm tưởng đó đúng hay sai. Tuy nhiên tiếng "củ ấu" đã hàng mấy chục năm tôi không nhớ tới bỗng nhiên lại trở về tâm thức tôi làm cho tôi nhớ câu ca dao thật chí lý : *"Thương nhau củ ấu cũng tròn; Ghét nhau thì quả bồ hòn cũng vuông"* và câu triết lý sống : *Đời là thế!, C'est la vie!*

Mọi người lên xe, bánh lại tiếp tục lăn. Lần này thì xe chạy tuốt luốt chắc cả hai trăm cây số, tôi lim dim mắt, ngủ gà ngủ gật. Mấy đêm rồi tôi đã không ngủ đã giấc, có thể vì do thay đổi múi giờ. Khi tôi tỉnh dậy thì thấy mọi người đang lục đục xuống xe... Tôi ngờ ngác hỏi bằng quơ *"đi đâu vậy ta? – Where are we going?"* ông Mỹ người Hawaii, người to lớn như ông hộ pháp, chuyên môn bận quần đùi áo thun ba lỗ, ít khi nói hay cười trả lời vắn tắt, " to lunch". Tôi nhìn đồng hồ thì đã một giờ rưỡi trưa. Xuống xe xong mọi người tụ họp quanh bà Ellen nghe dặn dò: *"quý vị có một nửa giờ. Hãy vào order food rồi đi ra ngoài đi dạo loanh quanh. Ở đây người ta làm lâu lắm, có thể có người phải mua snack mang theo ăn!"* Lát sau tôi mới biết nơi đây là trụ sở của phong trào khuyến khích ngừa đê và đề phòng bệnh AIDS ở Thái Lan có từ thập niên 1970 do một người hoạt động xã hội Thái, nổi tiếng với cái tên Mr. Condom. Tên thật của vị này là Wiwat Rojanapithayakorn. Nhà hàng bán thức ăn ở nơi đây, một trong một chuỗi những tiệm ăn mang tên "Cabbage and Condoms", được mở ra nhằm mục đích gây quỹ cho phong trào của Ông Condom. Thảo nào quanh quanh nơi sân có vô số những tấm bảng vẽ những áo mưa bao ngoài ngón tay chỏ. Về cái ông Condom này, Bà Ellen kể một chuyện

nhảm nhí nhưng vui vui, nghe cũng được như sau: Tại một ngôi làng, ông Condom tới thăm một gia đình đã được phân phát bao cao su đều đều nhưng không hiểu sao người vợ vẫn cư có bầu để sòn sòn . Hỏi tại sao xin bao mà không xài thì người vợ nhìn ông condom e then trả lời: “*Có xài chứ, lần nào ông chồng tôi cũng đeo một cái vào ngon tay trước khi mần chuyện đó mà*”

Nửa tiếng sau, chiếc xe đò lại rời căn nhà của ông bao cao su (Mr. Condom) để bắt đầu leo dốc đi tiếp tới Sukhothai. Chúng tôi tới Sukhothai lúc 3 giờ hơn và có 1 giờ 45 phút để đi coi khu vực di tích nổi tiếng là đẹp nhất tại Thái Lan, rộng mênh mông với hàng trăm tượng Phật còn nguyên vẹn, không bị tàn phá như tại Ayutthaya.

Thăm Công Viên Lịch Sử tại Sukhothai (Sukhothai Historical Park)

Từ cổng vào tới những khu vực khác nhau của công viên rất xa nên du khách phải di chuyển bằng xe điện hoặc cũng có thể thuê một xe riêng để tự lái đi lòng vòng dừng chẫu nào mình thích xem. Xe điện di chuyển từ trạm số 1 cho tới số 10, xem hết khu vực này thì ra trước cổng trạm ngồi chờ xe khác tới đón. Nếu muốn coi toàn vùng của công viên tôi nghĩ sẽ phải mất cả ngày trời, nhưng đối với đò du cliche như đoàn chúng tôi thì chỉ đi xem cho biết, không phải đi khảo cứu, nên vào mỗi nơi xem qua loa, chụp hình rồi đi nơi khác, trừ nơi chính có tên là Wat Mahathat là ở lâu.

Nếu đi riêng và có thời giờ đi thong thả, tôi sẽ thuê một xe điện nhỏ (giống như xe đưa người ở những sân golf) để tự lái lấy, hay thuê xe tuk –tuk, xem xong chỗ này thì ra xe đi nơi khác khỏi phải chờ đợi (chờ khoảng 10-15 phút mới có một chuyến). Trời nóng nực, chờ đợi thật là sốt ruột. riêng ở chỗ lấy xe điện đi cũng vậy phải đứng chờ gần 20 phút.

Cả đoàn chúng tôi, 34 người kể cả hướng dẫn viên, lên hai chiếc xe điện như các bạn đọc thấy ở phía đàng sau hình trên đây, xe đi một khoảng chừng ười phút thì đến cổng vào Wat Mahathat. Mọi người xuống xe đi qua đường vào bên trong khu trung ương là khu đẹp nhất của công viên lịch sử.

Công viên lịch sử Sukhothai là di tích còn lại của thủ đô Sukhothai thời thế kỷ 13 và 14, rộng cả một vùng 70 cây số vuông, chứa 173 di tích. Riêng bức tường thành kéo dài 2 cây số từ Đông sang Tây và 1.6 cây số từ Nam chí Bắc ở giữa mỗi bức tường có cổng ra vào, bên trong còn lại trong đổ nát một lâu đài dành cho vua và

26 đền, đền lớn nhất là Wat Mahathat. Hàng năm có cả mấy trăm ngàn du khách thập phương tới thăm viếng Công viên để trầm tư ngắm những bức tượng Phật đẹp tuyệt vời và suyát soa nhìn lối kiến trúc đặc biệt của Thái, một kiểu kiến trúc chịu hai ảnh hưởng, nửa của dân tộc Khmer (Căm bốt) nửa của người Tích Lan (Sri Lanka)

Công viên này được chia ra làm 5 khu vực, khu vực chính giữa là khu của nhà vua được nhiều người thăm viếng nhất, còn bốn khu vực xung quanh ở bốn hướng Bắc Đông Nam Tây không có nhiều du khách tới xem. Khu vực Bắc còn có kha khá du khách vì nó ở gần, sau đến khu vực Đông cũng có người ghé vì nó ở phía thành phố Sukhothai mới. Vùng phía Tây thì phải leo đồi mà lại quá xa, còn vùng phía Nam thì không có gì đáng coi.

Xung quanh khu vực chính giữa có hào để bảo vệ, bên trong có 21 đền ngăn chia bởi những hồ sen, những đường mương, cây cối bụi rậm. Diện tích khu vực này là khoảng 3 cây số vuông. Ngôi đền lớn và đẹp nhất ở nơi đây là đền Mahathat (Wat Mahathat), đền này xưa kia tiêu biểu cho tinh thần của nhà vua và của thành phố Sukhothai. Đền Mahathat đã được Vua Lô Thai trao tặng ngôi chùa mái tròn (chedi – stupa) vào năm 1345. Với thời gian ngôi đền này được các triều đại kế tiếp xây dựng mở rộng to lớn thêm cho tới thế kỷ thứ 16 khi nó bị bỏ rơi vào hoang tàn.

Wat Mahathat có nghĩa là “đền chứa đại di hài” (temple of the great relic.). Đền này được xây dựa theo lối kiến trúc của Mandala để biểu hiện vũ trụ bao gồm một ngôi chùa chính có mái tròn với tháp hình nón (stupa) xây từ năm 1345 bên trong có di hài của Đức Phật. Quanh ngôi chùa này, dưới chân tường có tượng của 168 đệ tử của đức Phật đang bước đi, hai tay chụm lại để tỏ lòng tôn kính ngài. Xung quanh ngôi chùa có tám tháp nhỏ hơn, bốn tháp ở bốn góc xây theo lối kiến trúc Thái vào thời kỳ Lanna còn bốn tháp kia xây theo lối kiến

trúc Khmer (Căm Bốt). Hai bên hông ngôi chùa chính này là hai bức tượng Phật cao 9 mét được gọi tên là Phra Attharot.

Bao quanh bởi một ao trồng bông sen, đền Mahathat gồm có một chánh điện (bot), 10 nhà dùng làm nơi hội họp hay làm lễ (viharn), tám nhà chứa những vật thờ phượng, sách kinh, những dụng cụ để làm lễ bái (mondop), một chùa mái tròn lớn có khi có tháp nhọn có khi không (chedi) và 200 chùa mái tròn nhỏ cùng một số kiến trúc khác như chùa tháp (prang), thư viện chứa những sách kinh (ho trai).

Chùa ở chính giữa đã được xây vào năm 1345 giờ đây vẫn còn lưu trữ xác tằm liệm của hai vị Phật do vĩ sư Sisatta mang từ Tích Lan về. Ngôi chùa hình nụ hoa sen là ngôi chùa đặc biệt tiêu biểu cho lối kiến trúc của Sukhothai, sau này được khắp nơi bắt chước. Xung quanh ngôi chùa này có tám tháp nhỏ xây trên một bức thềm lớn xung quanh thềm có hình của 111 nhà sư trong tư thế đang đọc kinh. Những chùa mái tròn có tháp nhọn nhỏ lưu trữ tro hoả táng của những quan trong triều đình. Kiến trúc uy nghi nhất là toàn nhà để hội họp to lớn, nay đã bị sụp đổ hoàn toàn, chỉ còn trơ những dẫy cột đưa tới bức tượng phật còn nguyên vẹn, ngồi chễm chệ ở tuốt trên cao.

*****

Sau khi đi xem khu vực trung tâm, chúng tôi leo lên chiếc xe điện (tram) đi một vòng vùng phía Đông và ghé vào xem thêm một đền nhỏ, rồi kéo nhau đi bộ ra xe về khách sạn Legendha Sukhothai Resort, một nơi nghỉ mát được xây cất theo lối kiến trúc Thái, bao gồm nhiều căn nhà rải rác trong một khu vườn rộng có hồ nước to lớn, có giòng suối nước chảy liên tục có cầu bắc qua, có nhà hàng ở ngay bên bờ hồ, có nhà để du khách tới làm đấm bóp (massage parlor). Thật là trung tâm nghỉ mát thơ mộng và tiện nghi đầy đủ.

Chúng tôi sẽ ăn bữa cơm tối có trình diễn những màn vũ Thái dân tộc và nghỉ qua đêm tại đây để sáng sớm hôm sau lại lên đường đi Chiang Rai.